

Maatwerk: een ambitie van alle sectoren

Maatwerk in het onderwijs biedt jongeren optimale ontwikkelingskansen, door te differentiëren in de klas, doordat leerlingen vakken op verschillende niveaus volgen maar ook bijvoorbeeld door brede klassen in te richten of anders om te gaan met zittenblijven. Alle sectoren, van primair tot en met hoger onderwijs, werken aan maatwerk door de leersituatie af te stemmen op het talent van de leerling. Maatwerk gaat uit van verschillen tussen leerlingen, staat niet gelijk aan individueel onderwijs en is ingebed in de sociale context van de school.

De overgangen tussen de onderwijsniveaus vormen een zwakke schakel in ons onderwijssysteem. Maatwerk vraagt dan ook aandacht voor een goede doorstroom van leerlingen en om voortdurende afstemming tussen de sectoren. Zo is het voor de overgang po-vo belangrijk dat gecombineerde adviezen niet worden tegengehouden door regionale afspraken. Voor aansluiting met mbo en hbo is belangrijk dat het vo meer en breder met beroepsgerichte programma's werkt.

Maatwerkdiploma

Het maatwerkdiploma is een instrument om maatwerk te stimuleren (zie ook de uitwerkingsnotitie 'Diploma op maat – ruimte voor talent in het vo') en geeft een beter beeld van wat een leerling kan dan het huidige diploma. Het diploma kent twee delen: het A-deel geeft weer welke vakken de leerling op welk niveau en in welk tempo heeft afgerond. Het B-deel is bedoeld om zichtbaar te maken wat de leerling heeft gedaan naast zijn diplomavakken. Dan gaat het om creatieve, artistieke of muzikale talenten, de inzet voor sociale activiteiten, samenwerken en loopbaanvaardigheden.

Flexibiliseringsbrief

De VO-raad is in algemene zin positief over de Flexibiliseringsbrief (31289 nr. 285), het zijn maatregelen die stimulerend werken en drempels wegnemen.

- De VO-raad steunt het recht op maatwerk omdat het uitgaat van kansen voor leerlingen en het scholen stimuleert om leerlingen vakken op een hoger niveau aan te bieden.
Aandachtspunten zijn:
 - Leerlingen en ouders zijn leidend bij het verzoek en de school is de deskundige om te beoordelen of (en wanneer) de leerling het volgen van vakken op een hoger niveau aan kan;
 - Steeds meer scholen geven al invulling aan dit recht, maar niet alle scholen kunnen dat op dit moment. Belangrijk is dat scholen de tijd krijgen zich hierop voor te bereiden.
- De VO-raad onderschrijft dat berkansen op het oorspronkelijke niveau een deel van de drempels wegneemt bij de school en de leerling.
Aandachtspunt hierbij: de maatregel vraagt een zorgvuldige doordinking op de samenhang in het curriculum en op de organisatie van de schoolexamens.

- De VO-raad deelt het *belang van het Plusdocument (B-deel)* bij het diploma omdat hiermee ook niet-cognitieve vaardigheden en de brede ontwikkeling zichtbaar worden.
- De VO-raad beschouwt *het vermelden van vakken op een hoger niveau op het diploma* als een goede eerste en noodzakelijke stap.
Aandachtspunten hierbij:
 - Juist om alle leerlingen kansen te bieden is het belangrijk dat ook een enkel vak op een lager niveau kan worden afgerond en dat dit wordt vermeld op het diploma.
 - Het afsluiten van vakken op een hoger niveau vraagt om herziening van de slaag-/zakregeling door leerlingen te compenseren voor het volgen van een vak op een hoger niveau.
- De VO-raad beschouwt een *experiment toelating hoger onderwijs* (vergelijkbaar met het colloquium doctum) als een noodzakelijke maatregel om er voor te zorgen dat de extra inspanning van leerlingen ook daadwerkelijk beloond wordt en de talenten van leerlingen beter benut kunnen worden. Het is essentieel dat het kabinet dit experiment start.
Aandachtspunten hierbij zijn:
 - In plaats van ‘eenzijdig cognitief begaafden’ vindt de VO-raad het beter om in het experiment uit te gaan van alle leerlingen die vakken op verschillende niveaus hebben afgerond.
 - Belangrijk is dat in het experiment ook het volgen van een enkel vak op een lager niveau wordt meegenomen.
- *Aanvullend aan deze maatregelen pleit de VO-raad voor verdere flexibilisering van de examens.*
Belangrijkste punten daarbij zijn dat leerlingen de vakken waarvoor ze een voldoende hebben gehaald, niet weer hoeven overdoen als ze zijn gezakt en dat het mogelijk zou moeten zijn op meerdere momenten in het jaar examens te doen.

Kortom, de VO-raad pleit in aanvulling op de maatregelen in de Flexibiliseringsbrief voor:

- Het diploma op maat mogelijk te maken waarbij - onder voorwaarden - ook het afsluiten van een enkel vak op een lager niveau mogelijk is;
- Het plusdocument onderdeel te maken van het diploma;
- De slaag-/zakregeling zodanig aan te passen dat leerlingen gecompenseerd worden voor het volgen van vakken op een hoger niveau;
- Het experiment over toelating tot het hoger onderwijs zo snel mogelijk te starten;
- Vakken waarvoor een leerling een voldoende heeft gehaald bij het examen te laten staan als ze zijn gezakt;
- Examens op meerdere momenten in het jaar mogelijk te maken.